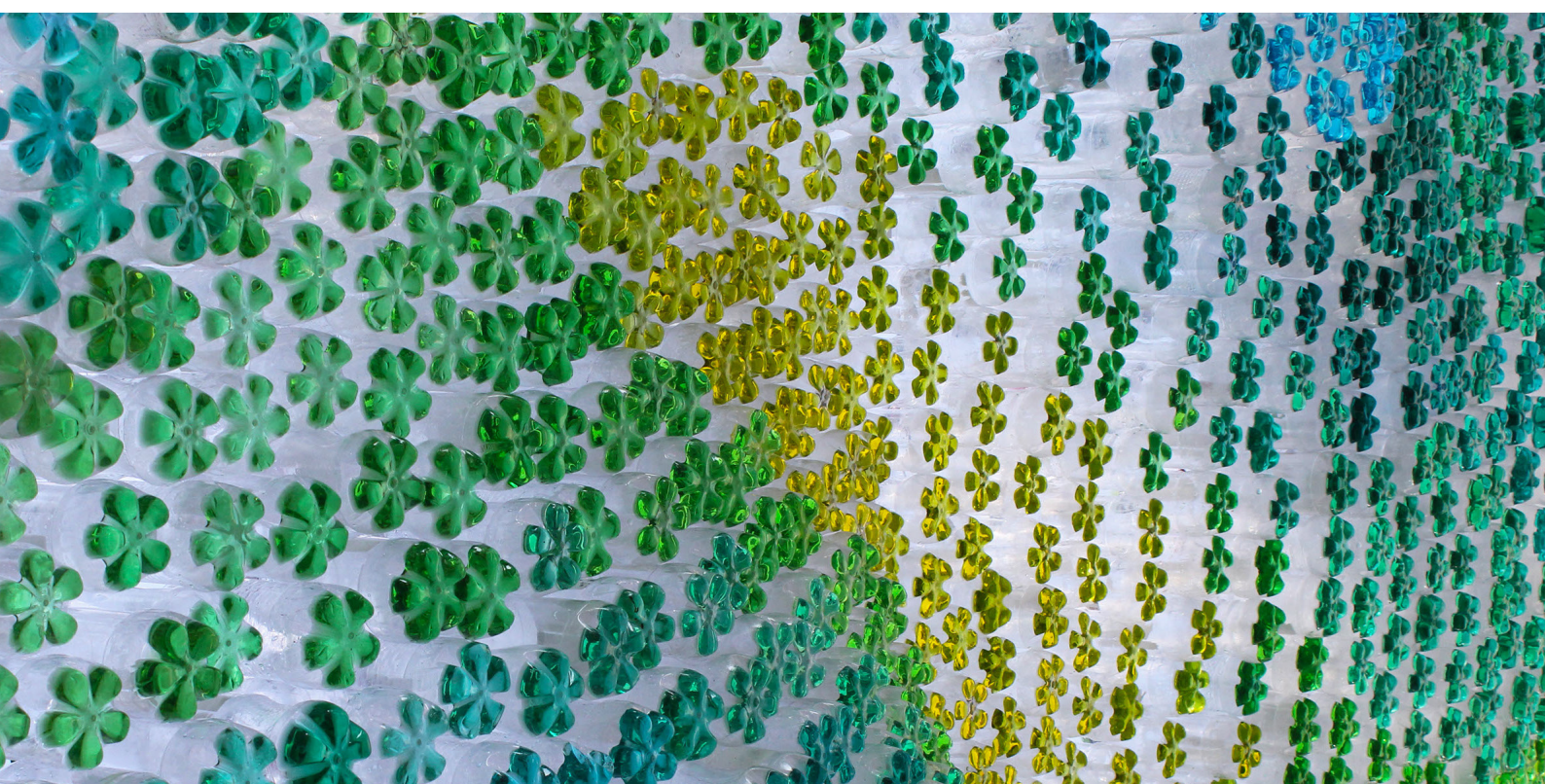

GUIA DIDÀCTICA

PARA-SOL SONOR

M'IMPORTA
COL·LECCIÓ MATERIALS DIDÀCTICS

GENERALITAT
JOVE IVAJ

mimporta.info

PARA-SOL SONOR

COL·LECCIÓ DE MATERIALS DIDÀCTICS

Títol

Para-sol sonor

Primera edició

Setembre 2017

Edita

Institut Valencià de la Joventut (IVAJ)

Desenvolupament didàctic

Angel Di Stefano i LaCasaCalba

Disseny i maquetació

Fernando Serrano Pérez, IVAJ

Suggeriment

Imprimeix únicament les guies o pàgines que necessites i intenta fer-ho sempre a doble cara.

ÍNDEX

04	Introducció
06	Objectius
07	Reflexionem!
07	Activitat 1. Identifiquem els símbols del reciclatge
09	Activitat 2. Les tres erres
10	Activitat 3. Abans i ara. La cultura del reciclatge
11	Activitat 4. El perill dels embalatges
<hr/>	
14	Actuem!
<hr/>	
14	Activitat 5. Un repte pel medi ambient
15	Activitat 6. Instruments amb materials reciclats
16	Activitat 7. Campanyes mediambientals

INTRODUCCIÓ

Amb aquesta intervenció, us proposem una activitat de creació artística que convida a la reflexió sobre el gran volum de deixalles que produïm i la conveniència de trobar usos, pràctics o creatius, per a reutilitzar-les. Així, els participants duren a terme accions amb la regla de les tres erres: reduir, reutilitzar i reciclar.

Entenem que aquest tipus d'activitats ajuden a fer que adolescents i joves desperten o reforcen una consciència ecològica, no com una onerosa càrrega sinó com una alternativa divertida i lúdica. Per això, incidim especialment en el fet que els participants són agents de canvi, tot subratllant els camins que queden oberts, presentats com hàbits assumibles. Així, proposem activitats interactives que ens fan reflexionar i ens conviden a actuar, a gaudir de la nostra participació.

El taller consisteix en una instal·lació de reciclatge de creació col·lectiva que, a banda de ser un instrument apte per l'experimentació sonora, té un ús clar: proporcionar ombra allà on es munta i suplir, temporalment, la manca d'arbres. És també una intervenció que es pot realitzar en contextos ben distints: festes de carrer, trobades de joves, patis de cases de joventut, instituts, seus d'associacions, etc. Així reduïm el consum, i recuperem i fem servir material reutilitzat amb una finalitat lúdica, creativa i pràctica, un material que després reciclarem.

A més a més, per a realitzar-la, pot intervenir un grup de persones amb diversitat funcional i amb edats diferents. Com per al seu muntatge calen moltes tasques, és necessari acordar-les i repartir-les. S'ha de tindre en compte la varietat d'habilitats que tenen els participants. Tots i totes hi caben. Reviseu els passos amb els participants i acordeu qui farà què abans de començar.

En aquest dossier, dirigit principalment a educadors i educadores, a professorat, us proposem un ventall d'activitats complementàries per tal d'aprofundir en aquests temes. Són aptes per a contextos d'aprenentatge ben distints, formals (p. ex. instituts) i informals (p. ex. trobades de joves). Entenem que són activitats fàcilment adaptables a les peculiaritats de la infraestructura, del temps que disposeu i dels participants. L'hem organitzat en dos blocs: un bloc d'activitats que conviden a la reflexió al

voltant de la importància d'adoptar una actitud sostenible, i un altre lloc d'activitats que conviden a l'acció, a prendre-hi part. Us suggerim que treballeu almenys una activitat de cada bloc.

Com que entenem que s'ensenya amb l'exemple, us convidem a fer aquestes activitats sense emprar massa recursos o bé que utilitzar deixalles per a dur-les a terme.

OBJECTIUS

- Animar a l'adopció d'una actitud creativa i constructiva davant de la situació mediambiental.
- Explorar les capacitats sonores i físiques del plàstic.
- Crear consciència sobre la importància d'adoptar una actitud proactiva envers les qüestions mediambientals.
- Involucrar la comunitat.
- Familiaritzar-nos amb símbols i conceptes bàsics del reciclatge i la sostenibilitat.
- Convidar a observar i detectar els mals hàbits del nostre entorn i a trobar-hi alternatives.

REFLEXIONEM!

Activitat 1. En aquesta activitat, fomentarem l'observació i la reflexió al voltant dels símbols i codis del reciclatge

Recursos: un projector i logos (annex 1); una pissarra; una caixa amb objectes quotidians que es poden trobar a la mateixa seu (p. ex. medicaments, productes de neteja, productes elèctrics o les seues caixes, llaunes d'alumini).

Passos i dinàmica:

1. Treball en grup.
2. Projectem l'annex 1, amb els logos. Preguntem als participants què significa cada logo.
3. En una pissarra, escrivim les idees que els participants proposen al voltant de cada símbol.
4. A continuació us els expliquem els logos que apareixen:

- Logo clàssic del reciclatge

Indica que l'objecte pot ser reciclat. En 1970, Gary Dean Anderson, un estudiant de la Universitat de South California, presentà aquest disseny a un concurs sobre el reciclatge de paper i cartó celebrat per acompanyar la celebració del primer Dia de la Terra, patrocinat per una companyia de cartons. Aquest logo vol il·lustrar que els recursos de la terra són limitats i que és necessari conservar-los i renovar-los per a les futures generacions. Idees de circularitat, cicle ininterromput, amb factors interrelacionats. Les tres fletxes recorden les tres erres, però també els tres passos fonamentals en el procés de reciclatge: recuperació transformació i dels residus, i consum de productes fets amb materials reciclats.

- Logo del tipus de plàstic, en particular el PET

Amb aquest logo s'indica el tipus de plàstic i que cal disposar-lo en contenidors de reciclatge. El PET o PETE és un tipus de plàstic molt utilitzat per a embolcalls i envasos d'aliments. Reciclat, es pot utilitzar per a fibres tèxtils, mobles i peces d'automòbil. Cada plàstic té uns usos i unes possibilitats de reciclatge diferents. Dins del triangle apareix un nombre que correspon al tipus de plàstic, classificat en set categories (1- PET, 2- HDPE, 3-PVC, 4- LDPE; 5 -PP; 6-PS; 7- OTHER).

- Logo del Punt Verd

De vegades el trobem en blanc i negre. A l'Estat espanyol, significa que l'empresa productora compleix amb les normatives de la llei dels envasos.

- Codis de colors, per als diferents contenidors

A l'Estat espanyol hi ha principalment quatre contenidors: groc, envasos lleugers de llauna i plàstic; blau, per a cartó i paper; verd viu, per a vidre; marró o verd fosc, per a orgànic. En els últims anys, han passat a ser més comuns els contenidors d'oli usat, però encara no tenen un color clar assignat.

- Logo del Tidyman o una persona que tira una deixalla en una paperera
Ens recorda, als consumidors, la responsabilitat de desfer-se d'aqueixa deixalla amb seny, sense embrutar l'entorn. No està directament relacionat amb el reciclatge, però ens recorda la nostra responsabilitat cívica.

- Logo del contenidor ratllat

Sol aparèixer en els aparells elèctrics. Ens recorda que no hem de depositar-los en els contenidors comuns, sinó acudir a un ecoparc.

5. Preguntes per a continuar el debat:

- Quins altres contenidors trobem al nostre voltant?

Per exemple, medicaments, punts SIGRE; bateries, als súpers; roba i sabates, punts de recollida, normalment d'una ONG.

Què podem fer amb les altres deixalles? Podem llançar-les al contenidor d'orgànics? En quins altres llocs podem depositar-les?

- Coneixeu algun altre símbol associat al reciclatge?

Traieu la caixa d'objectes quotidians i demaneu als participants que busquen els símbols en els envasos i embolcalls. Per exemple, el símbol de materials perillosos en medicaments i productes de neteja; el logo de reciclatge amb un símbol de percentatge que indica quina proporció del producte és material reciclat; el símbol de l'alumini.

Activitat 2. En aquesta activitat, ens questionem què signifiquen les tres erres per una vida més sostenible i convidem els participants a autoavaluar-se i reflexionar sobre els seus hàbits quotidians

Recursos: Si ens trobem amb un grup que no té dificultats per a llegir el document projectat i, com que és un text curt, podeu projectar-lo. També en podeu fer fotocòpies. En l'annex 2 trobareu el text preparat per a ser projectat (annex 2.1. i 2.2.) i per a ser imprès (annex 2.3.).

Passos i dinàmica:

1. Expliqueu que el text és de la pàgina de Greenpeace. Pregunteu als joves si conéixen aquesta organització i, si no la coneixen, feu-ne una presentació curta.
2. Treballeu en parelles: llegiu el text i classifiqueu les mesures.
3. Posada en comú. Com heu classificat, cada parella, aquestes mesures?... Són hàbits que incorporeu vosaltres o les vostres famílies?... Per què sí o no?... Quines dificultats trobeu per a incorporar-les?...
4. Quins altres hàbits sostenibles podríeu incorporar a la vostra vida?... Afegiu-hi alguna altra mesura. Per exemple: utilitze botelles d'aigua reutilitzables, porte bosses reutilitzables per a fer la compra, utilitze embolcalls de tela pels meus entrepans, comprem productes a granel i portem a la botiga els envasos on recollir-los, fem sabó amb l'oli utilitzat, organitzem "festes d'intercanvi de roba" (forma sostenible de 'renovar' l'armari).

Activitat 3. Abans i ara. En aquest exercici, pretenem estimular la reflexió al voltant de com s'han gestionat les deixalles en el passat i hui en dia

Recursos: llibres, persones majors i/o dispositius electrònics amb accés a Internet. Materials per a escriure i elaborar un mural.

Línies orientadores:

1. Aquesta és una activitat més ampla i oberta. En relació al temps destinat, obtindrem resultats distints.
2. Si es fa en un context educatiu formal, podem organitzar-la com un treball de recerca més extens.
3. La informació pot aconseguir-se per vies molt diferents. Animeu els participants a obtenir informació parlant amb gent major (p. ex. a les llars de jubilats).
4. Trebal·leu un d'aquests dos temes:
 - En la nostra cultura, què es feia amb les deixalles en el passat? De quines maneres es reutilitzaven? Per què hi havia menys residus? Podeu tirar del fil de...

Claus per a incentivar. Drapaires, reutilització contínua, fruit de la necessitat (p. ex. menjars típics com "la roba vella", sabó d'oli reutilitzat, paper fet de draps vells); obsolescència programada; cap embalatge (tot a granel); la moda no existia com l'entenem hui en dia.

- Quan comença a generalitzar-se el concepte de reciclatge com l'entenem hui en dia? Per què? Podeu tirar del fil de...

Claus per a incentivar. Per a la gent jove, el símbol bàsic del reciclatge ens acompanya des de sempre. Però, quan es va generalitzar? En l'activitat 1, trobareu algunes pistes (1970: logo i primer Dia Mundial de la Terra; primers abocadors massius). Quan començà el moviment ecologista?... Quan esdevingué, el reciclatge, a ser una necessitat?... En quin moment els governs començaren a adoptar mesures de reciclatge?...

Per guiar-vos en la recerca, us proposem unes quantes pàgines web.

<https://ca.wikipedia.org>

<http://www.pnuma.org> <http://www.greenpeace.org/espana/es/> <https://www.ecoembes.com/es>

<http://www2.uned.es/biblioteca/rsu/pagina2.htm>

<https://ecopolitica.org/historia-del-movimiento-ecologista-y-verde-parte-i-gsis-y-toma-de-conciencia/>

<https://biblioaprenent.wordpress.com/2010/10/31/oficis-del-llibre-22/>

Activitat 4. Aprenem sobre els perills que presenten el gran volum de deixalles produïdes pels embalatges. Treballarem aquest episodi (30') de la sèrie documental de RTVE *El Escarabajo Verde*, “Envases que dejan huella”

Recursos: espai habilitat amb un mitjà de reproducció amb connexió a Internet. Podeu trobar el documental en (<http://www.rtve.es/alacarta/videos/el-escarabajo-verde/escarabajo-verde-envases-dejan-huella/3121246/>). També us proporcionem un full amb les activitats (annex 3).

Passos dinàmica:

1. Abans de la projecció. No doneu cap informació sobre el tema del documental. Lleveu-li el volum a la projecció i observeu les imatges sense la distracció del so (fins al minut 01:40). Abans d'iniciar la projecció, plantegeu-los aquestes preguntes:

- Quin és el missatge principal que vol transmetre la capçalera del programa? Com ho fan?

Clau per a educadors i educadores: trobada de la civilització amb la natura, la natura rodejant-nos pertot arreu fins i tot en un ambient urbà que no coneixem; la imatge es centra i enfoca els elements naturals i l'ambient humà-urbà queda recollit en els marges).

- Com sovint passa, els primers minuts d'un documental audiovisual ja ens donem moltes pistes de quina és la perspectiva adoptada. Quin és el tema principal del programa? Quina posició ideològica penseu vosaltres que s'adoptarà?

Clau per a educadors i educadores: dos entorns fonamentals (centre de gestió de residus i el trajecte recorregut del supermercat a la casa), vinculació del gran volum de deixalles als nostres hàbits de consum.

2. Durant la projecció. Comenceu de nou, aquesta vegada amb so. Demaneu als joves que preguen notes i que completen aquesta taula (en blanc, en l'annex 3).

Problemes de l'embalatge (especialment el plàstic)	Avantatges de l'embalatge	Alternatives per a evitar l'embalatge
<p>Fet de petroli, recurs no renovable amb molt d'impacte mediambiental</p> <p>Tarda segles a biodegradar-se</p> <p>Gran volum (1/3 part del plàstic produït a Espanya es destina a l'embalatge)</p> <p>Entra dins de la cadena alimentària. Risc per la salut.</p>	<p>Comoditat i rapidesa. Es malbarata menys menjar.</p>	<p>Una vida sense residus: comprar en botigues xicotetes, a granel, portar els teus pots quan vas a comprar.</p> <p>Iniciatives concretes: Yo Compro Sin Plástico, ZeroWasteHome.</p>

3. Després de la projecció. Aquestes afirmacions són controvertides. Què en penseu?

- El plàstic és un material de llarga vida. Tanmateix, una tercera part de la producció de plàstic a Espanya es destina a embalatge.
- Des de la indústria de l'embalatge remarquen que evita que els aliments es malbaraten.
- El consumidor hauria de ser qui oblige els distribuïdors i les marques a prescindir dels embalatges.

ACTUEM!**Activitat 5. Un repte pel medi ambient! Utilitzem les xarxes socials per a motivar els joves a generar canvi**

Recursos: dispositius electrònics amb accés a Internet; comptes en la xarxa social Facebook.

Passos i dinàmica

1. Trebal·leu en grup
2. Intercanvieu informació sobre els reptes més divertits que heu trobat en Internet (p. ex. *mannequin challenges*). En aquesta variant, una persona repta uns contactes (generalment tres) a fer unes accions que suposen un repte i a penjar una prova gràfica que les han realitzades. Una vegada aconseguit, n'han de reptar tres més. Alguns d'aquests reptes han resultat molt efectius per a visibilitzar i per a aconseguir fons per a bones causes. En coneixeu cap?... Per exemple, el cas del “repte del poal d'aigua gelada”, que es va fer viral, mobilitzava gent d'arreu del món per ajudar malalts d'esclerosi lateral amiotròfica.
3. Penseu en un repte al voltant del medi ambient que podria atraure les vostres amigues i amics. Per exemple, podeu demanar-los que penguin una foto graciosa, en què estan adoptant un hàbit sostenible. Per a obtindre idees, mireu la llista en l'exercici dos. Entre tots i totes, escolliu una etiqueta (tag/títol) que podria unificar tots els reptes.
4. A nivell individual. Llanceu la bola en el vostre perfil i comenceu a reptar gent.

Activitat 6. Reutilitzar materials, a banda de ser sostenible, pot ser molt divertit i creatiu. Busquem informació i fem instruments amb materials reciclats

Recursos: dispositius electrònics amb accés a Internet. Materials per als instruments.

Aquesta activitat d'ampliació requereix que es desenvolupe en dues sessions d'un parell d'hores. En la primera, es planteja el projecte, es busca la informació necessària i es fa una llista amb els materials que necessitem. En la segona, es fan els instruments i s'accionen.

Passos i dinàmica:

1. Posada en comú en grup.
2. Posem l'exemple de l'orquestra de Cateura, creada per un grup de persones que viuen en un barri marginal, al costat d'un dels abocadors principals de La Asunción (Paraguai). La seua peculiaritat és que han fet tots els instruments utilitzant materials reciclats. Mostrem el treball als alumnes. Observeu els instruments i intenteu identificar-ne els materials. Com penseu que han pogut fer-los?... <http://www.recycledorchestracateura.com>
3. Treballem en parelles o grups de tres.
4. Demanem a cada grup que busque com fer un instrument. Us donem unes quantes idees d'instruments senzills: un tro (o tambor-tro), una maraca, una pandereta, etc. Ajudeu els alumnes a buscar informació. Hi ha moltes fonts a la web. En l'enllaç següent, en trobareu una extensa guia:
<http://www.peretarres.org/arxius/mcec/matxembrat/3%20Bloc%20III%20bq2.pdf>
5. Fem una llista amb els materials que necessitem iensem com obtindrel's per a la pròxima sessió.
6. En una segona sessió, construirem els instruments i els tocarem!

Activitat 7. Som agents de canvi en la nostra comunitat. En aquesta activitat, ens informem sobre les campanyes mediambientals que hi ha al nostre voltant i intentem implementar-ne alguna al nostre centre o en la nostra associació

Recursos. Podeu utilitzar dispositius electrònics amb accés a Internet per a obtenir informació. I també acostar-vos a les oficines d'atenció al públic de l'IVAJ o del vostre ajuntament, que solen tindre informació. Aquesta activitat requereix diverses sessions.

Passos i dinàmica:

1. Posada en comú en grup. Parlem de propostes d'intervenció per a millorar el medi ambient, que hi ha al nostre voltant. Dos exemples, la recuperació de taps de plàstic de botelles i altres envasos, i la campanya mundial per a recuperar els mòbils. Debatem:
 - Quins usos tenen aquestes campanyes?... Seguint els exemples, d'una banda ajudem que es recuperen i es reciclen (o reutilitzen) les deixalles; d'altra banda, els diners recollits es destinen a obres socials o mediambientals (p. ex. investigació de malalties o recuperació de la selva) <http://www.movilizateporlaselva.org/es/>
2. En grups xicotets busqueu informació sobre campanyes que us inspiren. Feu una presentació curta (en powerpoint, si hi teniu accés, o sobre la campanya escollida) en què detallareu quina és l'acció a fer, quina part de la comunitat (el barri, la comunitat educativa) podeu involucrar i a qui beneficia aquesta campanya.
3. Posada en comú de tot el grup. Cada grup presentarà la seua campanya i votareu per escollir quina portareu endavant. Organitzeu-vos per cobrir totes les tasques que s'han de realitzar (p. ex. dissenyar un full d'informació per a involucrar els pares i les mares; obtenir el material necessari; crear un compte en algunes xarxes per difondre la informació)... i dissenyeu-ne un calendari d'acció.

